

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
Factors affecting of people's the waste management behavior
in the area of Wang Chomphu Subdistrict Administrative Organization,
Mueang District, Phetchabun Province.

พิมพ์พิชชา หนูคุ้มทรัพย์*, ฉลองรัฐ ทองกันทา

Pimphitcha Nookumsab*, Chalongrat Thongkanta

*นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก
คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก
คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

*Student of the Master of Public Health, Sirindhorn College of Public Health Phutsanulok,
Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Praboromarajchanok Institute Ministry of Public Health, Sirindhorn
College of Public Health Phutsanulok, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Praboromarajchanok
Institute Ministry of Public Health

(Received: December 15, 2025, Revised: April 28, 2026, Accepted: April 29, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ที่ .915 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter Regression ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในระดับสูง (ร้อยละ 30.84) มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.27, S.D. = 0.79) และมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.78) 2) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 3.19, S.D. = 0.78) โดยให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะภายในครัวเรือน 3) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรเจตคติและการมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ความรู้, เจตคติ, การมีส่วนร่วม, พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย, ขยะมูลฝอย

*ผู้ให้การติดต่อ: (Corresponding Author: Pimphitcha Nookumsab, e-mail: pimphitchanoo@scphpl.ac.th)

Abstract

This study employed a descriptive cross-sectional research design with two main objectives: (1) to examine the waste management behavior of residents and (2) to identify factors influencing such behavior among people living in the area of Wang Chomphu Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Phetchabun Province.

The sample consisted of 398 sampling table. The research instrument was a questionnaire with content validity (IOC) ranging from 0.67 to 1.00 and an overall Cronbach's alpha coefficient of 0.915. Data were analyzed using a statistical software package, applying descriptive statistics such as percentage, mean, standard deviation, minimum, and maximum, as well as multiple regression analysis using the Enter Regression method at a significance level of .05.

The findings revealed that (1) respondents demonstrated a high level of knowledge regarding community waste management, a moderate level of attitude ($\bar{X}$ = 3.27, S.D. = 0.79) and a high level of participation ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.78); (2) overall waste management behavior was at a good level, emphasizing the reduction of household waste ($\bar{X}$ = 3.19, S.D. = 0.78); and (3) the attitude and participation toward waste management had a positive and statistically significant influence on waste management behavior at the .001 level.

Keywords: knowledge, attitude, participation, waste management behavior, solid waste

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวิกฤตการณ์ระดับโลกที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยธนาคารโลกและโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ ระบุว่าปริมาณขยะทั่วโลกอยู่ที่ 2.01 พันล้านตันต่อปี และอาจเพิ่มสูงถึง 3.4 พันล้านตันภายในปี 2050 หากไม่มีมาตรการรองรับที่มีประสิทธิภาพ สาเหตุหลักเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการเปลี่ยนรูปแบบการบริโภคที่ส่งผลให้ขยะกลายเป็นภัยคุกคามต่อระบบนิเวศและสุขภาพมนุษย์ รายงานจากที่ประชุม ณ เมืองไนโรบี เมื่อต้นปี 2567 ได้เน้นย้ำว่าขยะชุมชนจะเพิ่มขึ้นถึงสองในสาม และค่าใช้จ่ายในการจัดการจะสูงขึ้นเกือบเท่าตัว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเปลี่ยนผ่านสู่แนวทางขยะเหลือศูนย์ และเศรษฐกิจหมุนเวียน (UNEP Report, 2567) อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญคือประชาชนยังขาดความร่วมมือและความตระหนักในการคัดแยกขยะ ประกอบกับข้อจำกัดด้านกฎหมายและสถานที่กำจัดขยะที่ขาดศักยภาพ ทำให้การจัดการขยะกลายเป็นภาระหนักของภาครัฐมาโดยตลอด (สุรัสวดี จันทร์บุญนะ, 2566)

ในบริบทของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ (2566) รายงานว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยสูงถึง 26.95 ล้านตัน แต่มีการจัดการอย่างถูกต้องเพียง 10.17 ล้านตัน ขณะที่ส่วนที่เหลือถูกกำจัดอย่างผิดวิธีหรือตกค้างในพื้นที่กว่า 28.23 ล้านตัน การจัดการที่ไม่ถูกสุขลักษณะกว่า 1,964 แห่ง ก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์นำโรคที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ การเผาขยะพลาสติกยังปล่อยสารเคมีอันตราย เช่น ไดออกซิน ซึ่งทำลายชั้นโอโซนและเร่งภาวะโลกร้อน (กรมควบคุมมลพิษ, 2566) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและการสร้างจิตสำนึกร่วมกันของคนในชุมชน หากขาดความรับผิดชอบจะนำไปสู่ปัญหาขยะสะสมที่รุนแรงและยากจะแก้ไข (สง่า ทับทิมหินและคณะ, 2565)

สำหรับพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยเฉพาะในเขตรับผิดชอบของสำนักสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 3 (พิษณุโลก) พบว่าส่วนใหญ่ยังกำจัดขยะไม่ถูกต้องสูงถึง 58 ตันต่อวัน เนื่องจากกลไกการรับซื้อขยะรีไซเคิลที่ไม่จูงใจและท้องถิ่นขาดงบประมาณ (กรมควบคุมมลพิษ, 2566) เช่นเดียวกับจังหวัด

เพชรบูรณ์ที่มีปริมาณขยะพุ่งสูงถึง 795 ตันต่อวันในปี 2567 ตามการเติบโตของเมือง (สำนักงานสถิติ จังหวัดเพชรบูรณ์, 2565) โดยเฉพาะในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมพู ซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มี กว่า 4,430 ครัวเรือน (กรมการปกครอง, 2566) ข้อจำกัดด้านจำนวนถังขยะสาธารณะที่ไม่เพียงพอ ทำให้ ประชาชนเลือกวิธีกำจัดที่สะดวกแต่ผิดวิธี เช่น การขุดหลุมเผาขยะเองในบริเวณบ้าน ส่งผลให้ขยะการจัด กระจายและกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน การมีแหล่งลูกน้ำยุ่งลาย สร้างผลกระทบต่อสุขอนามัยใน พื้นที่ นำไปสู่อัตราการป่วยโรคไข้เลือดออกที่สูงถึง 37.62 รายต่อประชากรแสนคน (คณะกรรมการ ประสานงานการพัฒนางานสาธารณสุข อำเภอเมืองเพชรบูรณ์, 2567) แม้ อบต.วังชมพู จะมีการรณรงค์ ผ่านกิจกรรมธนาคารขยะและหลัก 3Rs (องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมพู, 2567) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ยกระดับการบริหารจัดการขยะให้มีคุณภาพและยั่งยืนสืบไป

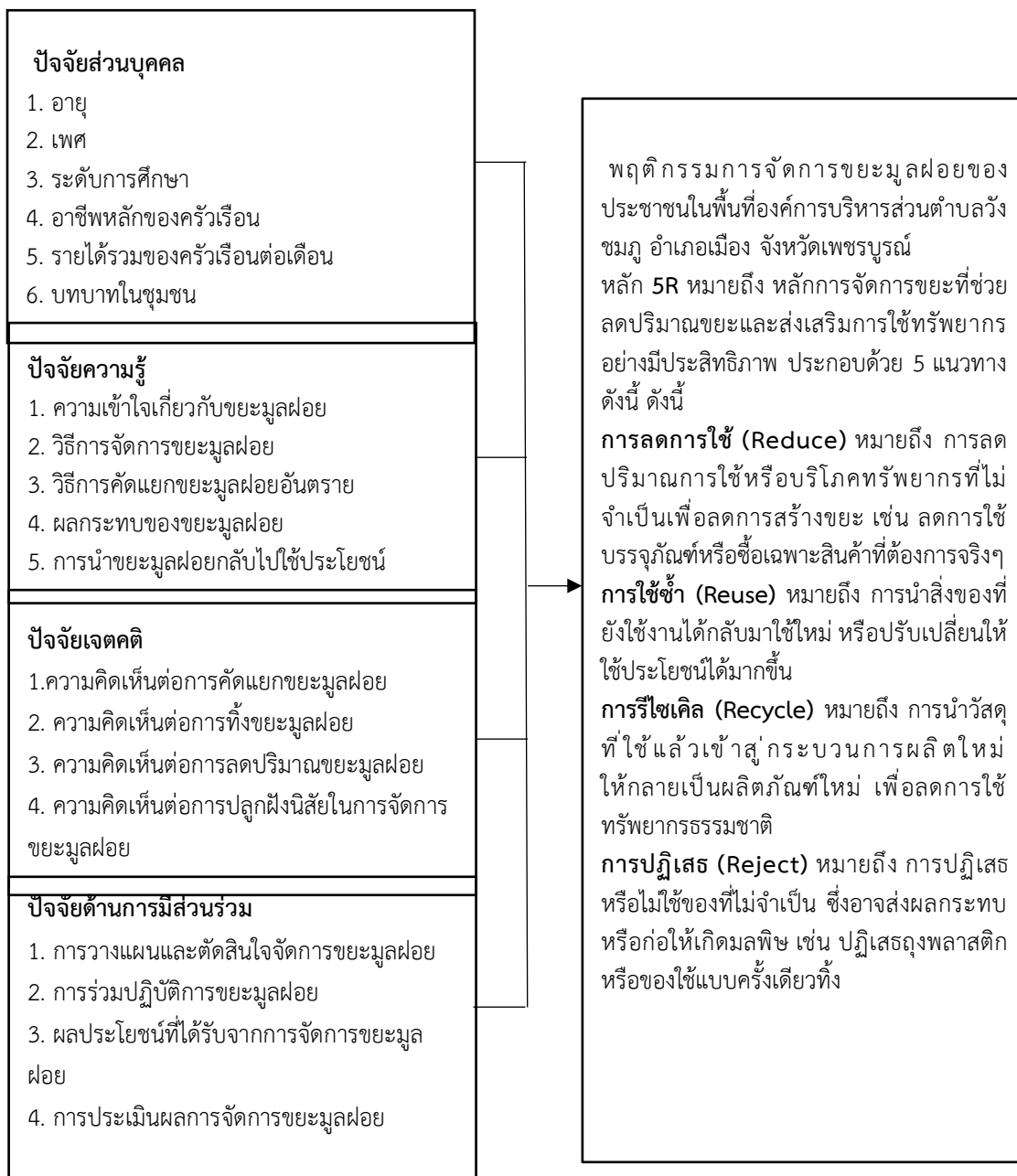
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ เจตคติ การมีส่วนร่วมและพฤติกรรมการ จัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังชมพู อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัด เพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การ บริหารส่วนตำบลวังชมพู อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross sectional research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่มีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4,430 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่มีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 354 ครัวเรือน โดยได้มาจากวิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{4,430(9.06^2)(1.96^2)}{(0.906^2)(4,430 - 1) + (9.06^2)(1.96^2)} \\ &= \frac{4,430(82.0836)(3.8416)}{(0.820836)(4,429) + (82.0836)(3.8416)} \\ &= 353.578 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ 353.578 หรือ 354 คน

เกณฑ์การคัดเข้าคัดออก คัดออก และสุ่มตัวอย่าง

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria)

1. หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่มีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน
2. ผู้เข้าร่วมวิจัยต้องอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป
3. มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากต้องการผู้ที่มีวุฒิภาวะและความสามารถในการตอบแบบสอบถามหรือให้ข้อมูล
4. เป็นผู้ที่ทำบทบาทหรือหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือน: ประชาชนที่จัดการเรื่องขยะมูลฝอย โดยการดูแลความสะอาดภายในครัวเรือน การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การแยก การทำลาย การทิ้งขยะมูลฝอยออกจากครัวเรือน การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ รวมถึงการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในครัวเรือน
5. ความสามารถในการสื่อสาร: สามารถอ่านและตอบแบบสอบถามภาษาไทยได้

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

1. ผู้ที่ไม่แสดงความยินยอมเข้าร่วมวิจัยหรือขอลอนตัวระหว่างการศึกษา
2. ผู้ที่มีปัญหาด้านการสื่อสาร เช่น อ่านหรือเขียนไม่ได้
3. ผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ตลอดระยะเวลาการศึกษา ผู้ที่เดินทางไปอาศัยในพื้นที่อื่นในช่วงระยะเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล
4. ผู้ที่มีปัญหาสุขภาพที่อาจส่งผลการตอบแบบสอบถาม
5. ผู้ที่ให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือตอบคำถามอย่างไม่สอดคล้องกับบริบทของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ผู้วิจัย ได้ปรับใช้ และพัฒนาขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายปิด เป็นประเภทสอบถามรายการ (Check list) เกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน จำนวน 10 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้สูตร IOC (Index of Consistency) ซึ่งการตรวจสอบ ครอบคลุมความถูกต้องเชิงเนื้อหา ความถูกต้องความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความถูกต้องของรูปแบบ แบบสอบถามและการใช้ภาษาเพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาและเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามโดย ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยมี ค่า IOC ทั้งฉบับอยู่ที่ 0.85 ด้านความรู้ มีค่า 0.71 ด้านเจตคติมีค่า 0.84 ด้าน การมีส่วนร่วม มีค่า 0.90 และด้านพฤติกรรมการจัดการขยะ มีค่า 0.85

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล วังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แล้วนำ แบบสอบถามหาค่าอำนาจจำแนกโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับรวมทุกข้อ และการหาค่าความเชื่อมั่นขอแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach (Cronbach, 1951) มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ของค่าความรู้, ทศนคติ, การมีส่วนร่วม, พฤติกรรม ภาพรวมอยู่ที่ 0.915

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภูถึงผู้นำชุมชนเพื่อประสานการเก็บข้อมูล
2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ให้มีผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน ในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม
4. เก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง

2. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้ว ลงรหัสตามแบบในแบบลงรหัสสำหรับประมวลข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ และให้คะแนนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดระดับค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน พิจารณาการให้คะแนนความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ช่วงคะแนน 9 - 10 (80% ขึ้นไป) มีความรู้อยู่ในระดับสูง ช่วงคะแนน 6 - 8 (ร้อยละ 60 - 79) มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และช่วงคะแนน 0 - 5 (น้อยกว่าร้อยละ 60) มีความรู้ในระดับต่ำ

ตอนที่ 3 เจตคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับ คือ คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 มีเจตคติในระดับสูง คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 มีเจตคติในระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 เจตคติในระดับต่ำ

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมเป็นแบบประเมินของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับ คือ คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 มีส่วนร่วมในระดับสูง คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 มีส่วนร่วมในระดับต่ำ

ตอนที่ 5 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน คือ ค่าเฉลี่ย 3.01 - 4.00 หมายถึง พฤติกรรมระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.01 - 3.00 หมายถึง พฤติกรรมระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ย 1.00 - 2.00 หมายถึง พฤติกรรมระดับไม่ดี

จากนั้นจึงวิเคราะห์แบบการถดถอยพหุคูณ แบบ enter (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนึกถึงจรรยาบรรณของการวิจัย และให้การพิทักษ์สิทธิ กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูลและประโยชน์ที่จะได้รับการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างถือว่า เป็นความลับไม่เปิดเผยชื่อและจะนำผลประเมินที่ได้จากการเก็บข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเองและยินดียใจเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการเข้าร่วมวิจัยขณะที่ทำการวิจัยอยู่ได้โดยไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น และการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยประจำ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก โดยมีเอกสารรับรองเลขที่ IRRB of SCPHPL 1/2568.2.2 วันที่รับรอง: เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2568 การรับรองนี้มีผลถึงวันที่ 4 เมษายน 2569

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของคะแนนด้านความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

ด้านความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ในระดับสูง (9 – 10 คะแนน)	120	30.84
ความรู้ในระดับปานกลาง (6 – 8 คะแนน)	205	52.70
ความรู้ในระดับต่ำ (0 – 5 คะแนน)	64	16.45
$(\bar{X} = 7.07, S.D. = 0.34, \text{Max} = 10, \text{Min} = 1)$		

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้การจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 52.70 รองลงมาความรู้ในระดับสูงร้อยละ 30.84

2. ปัจจัยด้านเจตคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเจตคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย

เจตคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		ระดับเจตคติ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. คนในชุมชนทุกคนควรมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาและวิธีการจัดการขยะมูลฝอย	3.29	0.68	ปานกลาง
2. การเริ่มต้นจัดการขยะมูลฝอยที่ได้ผลมากที่สุด คือต้องเริ่มต้นจากครัวเรือน	3.27	0.78	ปานกลาง
3. ปัญหาการทิ้งขยะมูลฝอยเกิดจากความมั่งง่ายและการขาดจิตสำนึก ไม่นึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น	3.26	0.82	ปานกลาง
4. หนังสือ เสื้อผ้า เฟอร์นิเจอร์ ควรนำไปบริจาคหรือขายแทนการทิ้งให้เป็นขยะ	3.28	0.81	ปานกลาง
5. การใช้สินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่ มีอายุการใช้งานคงทน สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้	3.21	0.82	ปานกลาง
6. ขยะเปียกในครัวเรือนสามารถจัดการได้ง่ายโดยการนำไปทำเป็นปุ๋ยหมัก	3.23	0.83	ปานกลาง
7. การตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของคนทุกคนในชุมชน	3.24	0.80	ปานกลาง
8. ท่านภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการลดปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน	3.39	0.80	ปานกลาง
เจตคติในภาพรวม	3.27	0.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับเจตคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27, S.D. = 0.79$)

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านบอกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพขยะมูลฝอยในชุมชนให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ	4.06	0.69	สูง
2. ท่านมีการตัดสินใจร่วมกับชุมชนในการดำเนินการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย	4.09	0.80	สูง
3. ท่านกำจัดการขยะมูลฝอยแต่ละประเภทตามหลักการที่กำหนดไว้	4.11	0.77	สูง
4. ท่านให้ความรู้หรือปลูกฝังคนในครอบครัวในเรื่องความสะอาดในชุมชน	4.13	0.78	สูง
5. พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภูมีการบริหารจัดการถึงขยะอย่างเพียงพอ	4.12	0.76	สูง
6. ถนน ทางเท้า และแม่น้ำลำคลอง สะอาดสบายตา	4.07	0.82	สูง
7. ท่านตรวจสอบดูและสภาพแวดล้อมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู	4.07	0.83	สูง
8. ท่านตรวจสอบบริเวณที่ทิ้งขยะมูลฝอยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน	4.11	0.78	สูง
การมีส่วนร่วมในภาพรวม	4.09	0.78	สูง

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับ สูง ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.78)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของประชาชน

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของประชาชน

พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		ระดับพฤติกรรม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านเลือกซื้อสินค้าที่มีบรรจุชนิดเต็ม (เช่น น้ำยาล้างจาน ครีมน้ำยา ฯลฯ) แทนการซื้อสินค้าที่บรรจุในภาชนะใหม่ทั้งหมด	3.18	0.76	ดี
2. ท่านไม่ขอถุงพลาสติก ถุงหิ้ว หรือภาชนะพลาสติกใส่ของทุกครั้งไปซื้อของที่ร้านสะดวกซื้อ	3.14	0.78	ดี
3. ท่านไม่ทิ้งหลอดไฟ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์รวมกันไว้ในถังขยะทั่วไป	3.15	0.78	ดี
4. ท่านนำขวดพลาสติกหรือขวดแก้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่	3.17	0.77	ดี
5. ท่านจัดการขยะประเภทเศษไม้ เศษใบไม้ หรืออินทรีย์วัตถุโดยใช้การเผาไฟรวมกัน	3.13	0.83	ดี
6. ท่านไม่ได้กำจัดขยะประเภทเศษอาหารเทรวมกันแล้วฝังกลบลงในดิน	3.16	0.81	ดี
7. ท่านแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนแล้วทิ้งในถังขยะที่ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดไว้ให้	3.18	0.78	ดี

ตารางที่ 5 (ต่อ)

พฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		ระดับ พฤติกรรม
	$\bar{X}$	S.D.	
8. ท่านเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากระบุว่า นำกลับมาใช้ซ้ำได้	3.21	0.77	ดี
9. ท่านบอกกล่าวสมาชิกภายในบ้านให้ใช้สินค้าที่ทำให้เกิด ขยะน้อยที่สุด	3.23	0.75	ดี
10. ท่านเลือกซื้อสินค้าที่มีบรรจุชนิดเติม (เช่น น้ำยาล้าง จาน ครีมนวดผม ฯลฯ) แทนการซื้อสินค้าที่บรรจุในภาชนะ ใหม่ทั้งหมด	3.28	0.73	ดี
พฤติกรรมในภาพรวม	3.19	0.78	ดี

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.78)

5. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ตารางที่ 6 แสดงการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบ Enter Regression ระหว่างตัวแปรกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.621	.486		3.336	<.001****
เพศ	.008	.052	.007	.152	.879
อายุ	-.010	.027	-.019	-.379	.705
ระดับการศึกษา	-.025	.029	-.044	-.855	.393
อาชีพหลักของครัวเรือน	-.032	.017	-.097	-1.864	.063
รายได้ต่อเดือน	-.025	.033	-.039	-.753	.452
บทบาทในชุมชน	.013	.136	.005	.092	.927
ความรู้การจัดการขยะ	.212	.153	.068	1.391	.165
เจตคติต่อการจัดการขยะ	.247	.049	.254	5.012	<.001***
การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ	.194	.055	.175	3.503	<.001***

R = .374 , R Square = .140, Adjusted R Square = .120, F = 7.027 Sig = <.000

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .005

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบ Enter Regression พบว่าตัวแปรอิสระหลายตัวรวมกันสามารถอธิบายพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนได้ประมาณ 14.0% ($R^2 = .140$, Adjusted $R^2 = .120$) โดยแบบจำลองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 7.027$, $p < .001$) แสดงว่าแบบจำลองเหมาะสมในการทำนายพฤติกรรมดังกล่าว ในด้านสถิติเชิงพรรณนา ตัวแปรที่มีผลสำคัญเชิงบวกต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ เจตคติต่อการจัดการขยะ ($B = .247$, $\beta = .254$, $t = 5.012$, $p < .001$) ซึ่งหมายความว่าเมื่อเจตคติที่ดีต่อการจัดการขยะเพิ่มขึ้น 1 หน่วย พฤติกรรมในการจัดการขยะจะเพิ่มขึ้นประมาณ 0.24 หน่วย ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ($B = .194$, $\beta = .175$, $t = 3.503$, $p < .001$) หมายความว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมจัดการขยะที่สูงขึ้น 1 หน่วย จะส่งเสริมให้พฤติกรรมจัดการขยะดีขึ้นประมาณ 0.19 หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) ความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย จากผลการศึกษาพบว่า เจตคติ ต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภูอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีความตระหนักรู้ในปัญหาขยะอยู่บ้าง แต่ยังคงขาดแรงจูงใจหรือความตั้งใจในการปฏิบัติ อาจเนื่องมาจากมุมมองที่ว่าจัดการขยะเป็นภาระหน้าที่หลักของภาครัฐหรือท้องถิ่นมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์พร สลับลี และโชติ บดีรัฐ (2566) และฐานิต สุทธิฤทธิ์ และคณะ (2566) ที่พบว่าทัศนคติของประชาชนต่อนโยบายขยะมักอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2561) ที่ระบุว่า การสื่อสารเชิงรุกและการสร้างแรงจูงใจมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยนเจตคติของคนในชุมชน ในทางกลับกัน ด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชนกลับอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญ แสดงถึงความพร้อมในการร่วมมือกับกิจกรรมส่วนรวม ความร่วมมือที่เข้มแข็งนี้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี, 2564) และเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ พระศิริวัฒน์ สิริวิพัฒน์ และคณะ (2567) สนธยา บัวสงค์ (2561) รวมถึง สุรีย์พร สลับลี และโชติ บดีรัฐ (2566) ที่ยืนยันว่าระดับการมีส่วนร่วมที่สูงส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

2) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าประชาชนมีพฤติกรรมการจัดการขยะอยู่ในระดับดี ทั้งในด้านการลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และการสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมที่เหมาะสมเหล่านี้เกิดจากการสั่งสมความรู้และได้รับแรงเสริมจากการสนับสนุนของหน่วยงานท้องถิ่น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรจิต ภารสุวรรณ (2559) ที่พบว่าเมื่อประชาชนมีความรู้ที่ถูกต้องจะส่งผลให้พฤติกรรมตามหลัก 3Rs พัฒนาขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ งานวิจัยของ สุรีย์พร สลับลี และโชติ บดีรัฐ (2566) และ คหาวุธ แสนเมือง และคณะ (2567) ยังร่วมยืนยันว่าพฤติกรรมการคัดแยกขยะที่ดีมักมีความสัมพันธ์สูงกับเจตคติเชิงบวกต่อนโยบายและการจัดกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่องในพื้นที่

3) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ประเด็นสำคัญที่พบจากการวิจัยครั้งนี้คือ เจตคติ และการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเฉพาะเจตคติที่เป็นแรงขับเคลื่อนภายใน เมื่อประชาชนมีความรู้สึกที่ดีและเห็นประโยชน์ของการจัดการขยะ จะส่งผลให้เกิดการลงมือปฏิบัติจริงสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรีย์พร สลับลี และโชติ บดีรัฐ (2566) และ สุจิตรา มุลวัต และคณะ (2565) ที่พบว่าปัจจัยความรู้สึกและทัศนคติมีผลต่อการกำจัดขยะในครัวเรือน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วันวิสาข์ คงพิรุณ และคณะ (2560) และ สุกันยา บัวลาด (2560) ที่ระบุว่า การบูรณาการระหว่างความตระหนัก (เจตคติ) และการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คือกลไกสำคัญที่ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยในระดับท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภูควรเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยการเน้นย้ำความสำคัญของการมีส่วนร่วมและบทบาทของประชาชนในชุมชน

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภูควรส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับชุมชน อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการสร้างกลไกให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการขยะ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาลงรายละเอียดตัวแปรแต่ละตัว ได้แก่ เจตคติ และการมีส่วนร่วม วิเคราะห์ปัจจัยย่อยช่วยให้ทราบว่าปัจจัยใดภายในความรู้ เจตคติ หรือการมีส่วนร่วมที่มีอิทธิพลสูงสุด

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อเข้าใจความหมายและมุมมองของประชาชนต่อเจตคติ และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างละเอียด

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2566). สถิติจำนวนประชากรและบ้าน. กระทรวงมหาดไทย.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2566). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2565. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2561). คู่มือแนวทางการจัดการขยะชุมชนอย่างยั่งยืน. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- คณะกรรมการประสานงานการพัฒนางานสาธารณสุข อำเภอเมืองเพชรบูรณ์. (2567). รายงานสถานการณ์การเฝ้าระวังโรคติดต่อ. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองเพชรบูรณ์.
- คชาวุธ แสงเมือง, ปิยะพงษ์ ชุมศรี, ชลธิชา ศรีโพน, ปิ่นกมล สนโคกสูง, ปณิตดา หงาววงศ์, และสมาน สีดา. (2567). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของบุคลากรภายในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดเลย. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 17(3), 187-200.
- ฐานิต สุทธิยุทธ์, ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, จิตาภา อิธิศิริกุลและชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2566). ทักษะของประชาชนต่อนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร. มหาวิทยาลัยสยาม
- พรจิต ภารสุวรรณ. (2559). ความรู้และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะพาน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระศิริวัฒน์ สิริวิพัฒน์ (การะนาญ), สุรพล พรหมกุล, และสุธิพงษ์ สวัสดิ์ท่า. (2567). พฤติวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 12(1), 234-247.
- วันวิสาข์ คงพิรุณ, สุพรรณิการ์ แสงทอง, และอารีรัตน์ ชันใจ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก้งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ นครศรีธรรมราช, 13, 1245 – 1256.

- สง่า ทับทิมหิน, บัญชา สุขสวัสดิ์และพิเชษฐ์ ศักดิ์พรหม. (2565). การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม. *วารสารสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร*, 10(2), 88-101.
- สุกัญญา บัวลาด. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุจิตรา มุลวัต, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา, และวัชรินทร์ สุทธิชัย. (2566). ปัจจัยทัศนคติที่มีผลต่อการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลโพธิ์ไชย อำเภอโคกโพธิ์ไชย จังหวัดขอนแก่น. *วารสารพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 8(6), 87-102.
- สุรัสวดี จันทร์บุญนะ. (2566). *การจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย*. กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ.
https://old.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=113323&filename=index
- สุรีย์พร สลับสี, โชติ บดีรัฐ. (2566). ความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเขตเทศบาลตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(4), 403-426.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). *แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 – 2564*. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์. (2565). *รายงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. (2564). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี*. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี.
- องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู. (2567). *แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2567*. องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- United Nations Environment Programme. (2024). *UNEP report calls for shift to zero waste to prevent runaway negative impacts*. <https://sdg.iisd.org/news/unep-report-calls-for-shift-to-zero-waste-to-prevent-runaway-negative-impacts/>